

Bakalářská práce

2010

Kristýna Neubauerová

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra filosofie a religionistiky

Bakalářská práce

**Japonská mytologie – vybrané mýty, legendy
a božstva**

Vedoucí práce: PhDr. Vít Erban

Autor práce: Kristýna Neubauerová

Studijní obor: Humanistika

Forma studia: prezenční

Ročník: třetí

2010

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

31. března 2010

.....

Ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce panu PhDr. Vítu Erbanovi za cenné rady a čas, který této práci věnoval.

OBSAH

ÚVOD	6
1 Nejstarší období japonských dějin	8
1.1 Ainuská mytologie	8
1.2 Kultura Džómon	10
1.3 Kultura Jajoi	11
1.4 Mohylová kultura	12
2 Japonské náboženství	14
2.1 Šintoismus	14
2.2 Význam pojmu kami	16
2.3 Uctívání kami	17
2.4 Voda v japonské kultuře	20
2.5 Panteon kami	23
3 Japonská mytologie (mytologické proudy v Japonsku)	27
3.1 Starojaponská šintoistická mytologie	27
3.1.1 Cyklus Jamato	29
3.2 Buddhistická mytologie	32
3.3 Další posvátné texty vztahující se k japonské mytologii	33
3.3.1 Ricurjó	33
3.3.2 Manjóšú	34
3.3.3 Semmjó	36
3.3.4 Engišiki	36
3.3.5 Norito	36

4 Dnešní šintoismus a mytologie	37
ZÁVĚR	40
Seznam použité literatury	42
Seznam příloh	45
Příloha I.	46
Příloha II.	48
Abstrakt	56
Abstract	57

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je „Japonská mytologie – vybrané mýty, legendy a božstva“.

Vyprávění příběhů patřilo vždy k přirozenosti lidstva. Mýty představují samotný základ každé utvořené kultury. Snaží se o vysvětlení základních pojmů, kterými se lidstvo odnepaměti zabývalo – stvoření světa, řád, kterým se řídí a další jevy, které se nejspíš nikdy nikomu nepodaří zcela objasnit.

V 19. století byl mýtus pokládán za všechno, co neodpovídá realitě. Postupem času se hodnota mýtů, které byly utvořeny „primitivními“ národy, začala chápát a uznávat jako taková.¹ Mýtus byl základem sociálního života a kultury a „*pro tyto společnosti vyjadřoval mýtus absolutní pravdu, protože vyprávěl posvátný příběh, nadlidské zjevení, které nastalo na úsvitu velké doby, v posvátném čase počátku (in illo tempore). Mýtus, skutečný a posvátný, se stal příkladným, a tedy opakovatelným, protože sloužil jako vzor a odůvodnění pro veškeré lidské skutky.*“²

Cílem této práce je především charakterizování šintoistické mytologie a přiblížení vybraných mýtů a legend týkajících se zejména příběhů o stvoření světa, ale i příběhů dalších, které jsou v Japonsku oblíbené. Charakterizovat mytologii však není možné bez základní orientace v dějinném vývoji a vysvětlení základních pojmů japonského náboženství.

Celá práce je strukturována do čtyř částí. První část se týká právě nejstaršího dějinného vývoje na území Japonska s ohledem na náboženské utváření společnosti. Dále se přes základní charakteristiku japonského náboženství, zaměřující se na definici národního náboženství (šintoismu) a význam božstev v japonské kultuře, přesunuji k samotné mytologii. Ve třetí části se snažím vysvětlit tradiční mytologii, vylíčit příběh o vzniku Japonska podle nejstarší kroniky a zachytit, jak byla japonská mytologie v průběhu času ovlivňována. Součástí této kapitoly je také seznámení s dalšími spisy zabývajícími se mytologií. Poslední čtvrtá část se

¹ Srov. ELIADE, M. Mýty, sny a mystéria. 1.vyd. Praha: Oikoymenth 1998. Str. 13

² Tamtéž. Str. 13

věnuje současnému chápání kulturní tradice. Výsledkem této práce a zároveň jejím přínosem by měl být ucelený obraz a náhled na mytologii na základě praxe japonského náboženství.

Materiál pro svou bakalářskou práci jsem čerpala z několika česky psaných publikací a jedné publikace anglické. Z dostupné literatury jsem použila především knihy: Earhart, H. B. *Náboženství Japonska: mnoho tradic na jedné svaté cestě*. Knotková-Čapková, B. *Základy asijských náboženství II.: taoismus, konfucianismus, (neo)konfucianismus v Koreji, šintoismus, islám ve východní a jihovýchodní Asii*. Werner, K. – *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko s přihlédnutím k Přednímu východu*. Winkelhöferová, V., Lövensteinová, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Další publikace jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

1 Nejstarší období japonských dějin

Názory na první osídlení Japonska se neustále mění podle nejnovějších archeologických nálezů kamenných nástrojů. Japonsko bylo pravděpodobně osídleno ve starší době kamenné mezi léty 30 000 – 10 000 př. n. l. lidem tzv. předkeramické kultury, která sem přišla z asijského kontinentu. Celá předhistorie Japonska však dosud nebyla zcela vyjasněna.³

Japonsko bylo díky své poloze přímo předurčeno k zachycování nárazů stěhování národů, neboť za ním byly jen vody Tichého oceánu, a tak ti, kteří se dostali do Japonska, museli na ostrovech zůstat. Z těchto migrací z různých částí Asie vznikal japonský národ.

1.1 Ainuská mytologie

Nejstaršími obyvateli, kteří pravděpodobně obývali japonské ostrovy ještě před příchodem asijských přistěhovalců, byli Ainuové. Jedná se o kmen, který má společné zvykové a antropologické rysy s národy žijícími na severní Sibiři. Přesto jejich původ není zcela znám. Ve starověku byli Ainuové nazýváni Ebisu nebo Emiši. Fyziologicky se tento kmen od Japonců, tak jak je známe, velice lišil. Ainu byli vyšší, měli výraznější lícní kosti a bílou pleť. Jejich symbolickými znaky bylo tetování na čele, krku, pažích a rtech. V Japonsku žije i dnes nepatrný počet Ainuů, a to na severním ostrově Hokkaidó.⁴

Od 12. do 15. století n. l. se v prostředí všech skupin utvářela ainuská mytologie. Ta byla ovlivňována jak tradiční mytologií japonskou, tak mytologiemi ostatních národů severovýchodní Asie. Rozsáhlé mýty se uchovaly pouze v ústní formě, protože Ainuové neznali písmo. Měli ale neuvěřitelně bohatou ústní slovesnost, která byla předávána vypravěči z generace na generaci. Do písemné formy

³ Srov. WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita 2002. Str. 369

⁴ Srov. HILSKÁ, V. *Dějiny a kultura japonského lidu*. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd 1953. Str. 15; 17

se mýty dostaly až v 19. století, kdy je začali zapisovat evropští misionáři a japonští jazykovědci. Jejich mytologie je protknuta animistickými představami – duši podle nich mají nejen lidé, ale i zvířata, rostliny, věci, a dokonce i jevy okolního světa. „*Toto oduševnění veškerenstva se odrazilo v polyteismu náboženských i mytologických představ, podle nichž je svět obydlen množstvím božstev, duchů, démonů a podobných bytostí.*“⁵

Jejich božstva se souhrnným jménem nazývají *kamui*. Nejvyšším bohem je Pase kamui, jež je stvořitelem světa i bohů. Díky prostřednictví dobrých božstev, která jsou jeho pomocníky, pomáhá lidem. V ainuské mytologii jsou božstva jasně rozlišena na dobrá a zlá. Dobrá božstva jsou neviditelná s převahou nebeského původu. Je zvláštní, že k dobrým bohům patřil dokonce i bůh zemětřesení, kterému stačilo pohnout prstem, a zem se rázem zachvěla. Zlá božstva žijí převážně v horách a zosobňují nebezpečí, které tyto hory pro člověka představují. Je jich mnohem více než dobrých a navíc na sebe mohou brát viditelnou podobu. Podle některých mýtů mohou dokonce zlá božstva napadat božstva dobrá. Ainuové věřili, že zlí bohové vznikli z motyk nebo jiných náradí, kterými Pase kamui stvořil svět a které poté odhodil. Hlavním bohem ztělesňujícím zlá božstva je bohyně bažin a močálů. Kromě mýtů kosmologických jsou v ainuské mytologii nejrozšířenější právě mýty o zlých božstvech.

„*Podle ainuského kosmogonického mýtu nebyla souš prapůvodně oddělena od vody a všechny existující elementy byly navzájem propojeny v tekuté prahmotě. Nejvyšší bůh Pase kamui se rozhodl stvořit svět a na pomoc si zavolal konipasa. Ten se snesl z nebe, začal bít křídly, mávat ocáskem a míchat nožičkami, a tak se po dlouhé době tekutá prahmota změnila v oceán, v němž se objevily kusy souše.*“⁶ Podle jiné verze mýtu o stvoření světa stvořil nejvyšší bůh svět sám pouze za pomoci kamenných nástrojů, a až poté si zavolal konipasa, který zarovnal povrch země. Mýtů o činech jiných bohů je v ainuské mytologii známo jen velmi málo.

⁵ WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1. vyd. Praha: Libri 2006. Str. 14

⁶ Tamtéž. Str. 15

Podle kosmologické koncepce se země skládá ze šesti světů. Lidé žijí ve světě nazvaném „horní svět“ – ten znázorňuje oceán, ve kterém se vznášejí ostrovy. Oceán i ostrovy se rozkládají na zádech obrovského lososa, a když se losos rozhybe, dochází na souších k zemětřesení a v oceánu k přílivu a odlivu. Pod tímto světem se nachází „svět d'áblů“. Do tohoto světa odchází zlí lidé po smrti. Dále „svět bohů“, ve kterém sídlí božstva nebeského původu a do kterého přijdou po smrti lidé dobří. Obyvatelé tohoto světa chodí vzhůru nohama, a tak se svými chodidly dotýkají chodidel živých lidí žijících v „horním světě“. Pod „světem bohů“ leží ještě „dolní svět“, ale mýty o něm se nedochovaly. Stejně neznámé je i určení světa, rozkládajícího se pod ním. Na konci, na nejnižším místě se rozprostírá nádherná světlá země *čirana moširi* tzv. „nejnižší svět“.

Stejně jako výše zmíněné světy se do šesti úrovní dělí i nebe. Na nejvyšším místě žije vládce bohů Pase kamui a hlavní božstva, která jsou jeho pomocníky. Místa rozkládající se pod nejvyšším nebem jsou osídlena druhořadými božstvy.

Posvátnými zvířaty je pro Ainui kromě zmíněného konipase orel a především medvěd,⁷ kterého uctívali při zvláštních slavnostních obřadech – díky nadměrnému růstu vousů a vlasů byli Ainuové nazýváni medvědími lidmi.⁸

1.2 Kultura Džómon

Z doby kamenné rozeznáváme díky archeologickým nálezům, především keramickým, dvě kultury. Starší, Džómon, která je přičítána výše zmíněnému kmeni Ainuů a kulturu Jajoi, jejíž lidé jsou pokládáni za předky dnešních Japonců.

Období kultury Džómon je datované zhruba do let 10 000 – 300 př. n. l. Z této doby je doloženo používání luků a šípů a vyrábění keramických nádob

⁷ Medvěd je totemické zvíře vystupující v ainuské mytologii v roli prapředka. Podle dochovaných mýtů přicházel neznámý muž k jisté ženě. Během jedné z návštěv jí prozradil, že není člověk, ale bůh hor, který má podobu medvěda. Žena mu porodila syna, od něhož odvozují svůj původ všichni Ainuové. Srov. WINKELHÖFEROVÁ, V. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1. vyd. Praha: Libri 2006. Str. 104

⁸ Srov. WINKELHÖFEROVÁ, V. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1. vyd. Praha: Libri 2006. Str. 14-17

s provazovým značkováním, podle něhož se toto období nazývá.⁹ Největší archeologické nálezy byly objeveny ve středním Japonsku, v oblastech Kantó a Tóhoku a také na Hokkaidu. V jiných částech Japonska se vyskytovaly jen zřídka. Bylo nalezeno velké množství hliněných ženských sošek, nasvědčujících kultu plodnosti. Dále byly objeveny pozůstatky obrovských dřevěných pilířů, pravděpodobně znamenajících základy staveb, které sloužily jako svatyně nebo jiné veřejné budovy. V této době již byly první náznaky obdělávání půdy. Džómonska společnost byla především společností lovců, rybářů a sběračů. V chatrčích, kde bydleli, bylo ohniště jako symbol posvátného místa zasvěceného bohům přírody. Jejich náboženství můžeme tedy nazvat náboženstvím uctívání přírody.¹⁰

1.3 Kultura Jajoi

Zjevně méně vyspělá džómonska kultura byla vystřídána kulturou jajoiskou, která spadá do mladší doby kamenné, do období 300 př. n. l. – 250 n. l. Název éry Jajoi je odvozen od jména tokijské čtvrti, ve které se nachází důležité místo novodobých archeologických nálezů. Jajoijska kultura měla mnohem vyspělejší zemědělství než kultura předešlá. Velký pokrok nastal v oblasti produkce rýže, která se začala pěstovat na zavlažovaných polích. Vyráběla se i odlišná keramika díky používání hrnčířského kruhu. Prostřednictvím dovozu různých předmětů z Číny se začaly vyrábět kovové předměty z bronzu a ze železa.¹¹ Mezi nálezy byly především hliněné nádoby, primitivní sošky, kamenné sekery, špičky šípů, meče a nástroje z kostí. Některé z těchto předmětů se podobají nálezům z Koreje, severního Mandžuska a přímoří, což by znamenalo, že na vzniku japonského národa se podílely prvky ze severovýchodní Asie. Navíc díky různým rysům japonských legend a především náboženství můžeme tento názor podpořit, neboť původní nábožen-

⁹ Srov. WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita 2002. Str. 369

¹⁰ Srov. HILSKÁ, V. *Dějiny a kultura japonského lidu*. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd 1953. Str. 15-16

¹¹ Srov. WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita 2002. Str. 369

ství Japonska, později nazvané *šintó*, má mnoho společného se šamanismem ze severovýchodní Asie.¹²

1.4 Mohylová kultura

Kulturu mladší doby kamenné postupně vystřídala kultura mohyl (*Kofun*), jejíž vývoj na japonských ostrovech vstoupil do období starší doby železné. Železo znali sice i obyvatelé předešlých kultur, ale až nyní jej začali používat a vyrábět ve větší míře. Není zcela jasné, kdy se Japonci zformovali v jednotný národ a vytvořili tak stát, ale pravděpodobně to bylo mezi 4. a 6. stoletím n. l., což znamená, že vznik japonského národa spadá do období mohylové kultury. „*Mohylová kultura byla přímým pokračováním kultury Jajoi a zároveň přímým předchůdcem historicky doloženého raného japonského státu.*“¹³

Z památek starší doby železné přitahovaly pozornost právě mohyly. Jedná se o kamenné dolmeny, na které byla navršena vysoká hromada hlíny. V hrobech byly nalezeny hliněné nádoby, téměř shodné s nádobami kultury Jajoi, ale byly technicky propracovanější, vyrobené na zdokonaleném hrnčířském kruhu. Dále se v hrobech nacházely různé ozdoby, bronzová zrcadla, zbraně a jiné předměty ze železa a bronzu. Před samotnými hroby se nacházely další hliněné sošky, nazývané *haniwa*. Měly znetvořenou hrozivou podobu – jejich účelem bylo zřejmě zahánět zlé síly. Sošky představovaly především muže a ženy, jen minimálně mívaly podobu zvířat (především koní).¹⁴

Mohylové období se již vyznačovalo mnohými kontakty zatím nesjednocené země s pevninou, a to především s Koreou, která měla silný vliv na ceremoniální praktiky náboženství Japonska. Patrně měla země styky i s Čínou, o čemž vypoví-

¹² Srov. HILSKÁ, V. *Dějiny a kultura japonského lidu*. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd 1953. Str. 16

¹³ REISCHAUER, E., CRAIG, A. M. *Dějiny Japonska*. 1. doplněné vyd. Praha: Lidové noviny 2000. Str. 9

¹⁴ Srov. HILSKÁ, V. *Dějiny a kultura japonského lidu*. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd 1953. Str. 18

dají záznamy v čínských kronikách, které obsahují informace o stovce malých království na japonském souostroví.

Toto období je pro japonské náboženství důležité ještě z jiného důvodu. „*Právě tehdy se začínají jednotlivé rody formovat do pevných uskupení rodových klanů ,udži‘ a začínají uctívat své božstvo ,udžigami‘. Udržování rodových tradic napomáhají také skupiny ,be‘,¹⁵ které dbaly na vykonávání rituálů.*“¹⁶ Rituály byly silně zakotvené v rodových uskupeních a byly úzce spojené se zemědělským rokem. Je tedy zřejmé, že v 5. století n. l. japonské náboženství vykazovalo dvě základní charakteristiky, které se nezměnily ani s příchodem jiných importovaných náboženských systémů, a to lokální význam se všemi místními legendami a mýty a význam vyšší, který byl důležitý pro sjednocování jednotlivých území. V této době také vznikaly dvě nejstarší japonské svatyně Ise a Izumi.¹⁷

¹⁵ Klany *udži* se dělily do velkého počtu rozvětvených rodových společenství, kterým dědičně vládla hlava rodu. Společným znakem bylo uctívání rodového božstva *udžigami*, od kterého lidé odvozovali svůj původ. Skupiny *be* byly k těmto společenstvím v podřízeném postavení. Byly to zpravidla zemědělské komunity, které se zabývaly rybolovem, tkaním nebo výrobou keramiky. Později utvořený stát Jamato vznikl nejspíše seskupením rodů *udži*. Srov. REISCHAUER, E., CRAIG, A. M. *Dějiny Japonska*. 1. doplněné vyd. Praha: Lidové noviny 2000. Str. 9

¹⁶ Kraemerová, A. Šintó. In: KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. (ed.) *Základy asijských náboženství II.: taoismus, konfucianismus, (neo)konfucianismus v Koreji, šintoismus, islám ve východní a jihovýchodní Asii*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova 2005. Str.103

¹⁷ Srov. Tamtéž. Str.102-103

2 Japonské náboženství

2.1 Šintoismus

V moderním světě je šintoismus běžně vyobrazován jako původní náboženství Japonska. Jako takové vyjadřuje unikátní japonskou podstatu a neobyčejnou identitu. Během staletí se japonské ostrovy průběžně měnily pohlcováním různých sociálních a kulturních prvků zvenčí. Proto je základní charakter Japonska rozpoznatelný pouze z pohledu šintoismu a dávných zvyků. Navzdory přivlastňování prvků jiných náboženských kultur se Japonci snažili o kulturní distancovanost. Tento pohled na vlastní jedinečnost napomohl Japoncům k tomu, aby se na sebe dívali jako na odlišný národ. Do jisté míry je tento náhled výsledkem politické ideologie 19. a 20. století, který vedl k ultranacionalismu během 2. světové války. Ačkoli byla tato ideologie v poválečné době zapuzena, stále zůstává v podvědomí lidí jak uvnitř, tak vně Japonska.¹⁸

Japonské národní náboženství je souhrn náboženských představ a jevů, vztahujících se k nejstarší japonské kultuře. Název *šintó* dostalo o dost později, aby bylo odlišeno od náboženství pocházejících z Číny – buddhismu a konfucianismu. V Japonsku se tedy dodnes společně s křesťanstvím, které přišlo do Japonska po roce 1549, vyskytuje soubor čtyř náboženství.¹⁹

„Samotný výraz ‚šintoismus‘ je ovšem moderního evropského původu a v Japonsku se objevil teprve ve 20. století se studiem angličtiny, ale i sinojaponský výraz šintó byl po celá staletí používán v japonštině jen sporadicky a ne vždy se zcela jasně vymezeným významem. Více zdomácněl teprve v době Meidži (1867-

¹⁸ Srov. Dobbins, J. C., Gay, S. Shintó in the History of Japanese Religion: an Essay by Kuroda Toshio. In: LOPEZ, D. S. (ed.) *Religions of Japan in practice*. 2. series. Princeton: Princeton university press 1999. Str. 451

¹⁹ Srov. ELIADE, M., CULIANU, I. P. *Slovník náboženství*. 1. vyd. Praha: Český spisovatel 1993. Str. 235

1912), a to obvykle s přívlastkem, který vyjadřoval, zda jde o státní nebo jiný druh kultu.²⁰

Teologové rozdělují šintoismus na čtyři různé „druhy“ – *šintó* císařského rodu, *šintó* svatyní, sektářské *šintó* a *šintó* lidové.

Šintó císařského rodu původně tvořilo jádro státního *šintó*. Když však Američané v roce 1945 státní *šintó* zrušili, zachovaly se typické rity pouze v císařském paláci. Tyto rity, tajně tradované kněžími, pak byly z velké části lidem zvenčí neznámé.

Oproti tomu *šintó* svatyní je dodnes živé. Je také tvořeno státními rity, ale zároveň jsou jejich základem lidové slavnosti konající se ve svatyních. O tomto typu šintoismu se dá říci, že je základním kamenem náboženství a zárukou pokračování tradice, protože spočívá v rituální praxi.

Stejně živé je i to lidové. Podobně jako *šintó* svatyní má své kořeny hluboko v dávnověku. Lidové *šintó* spočívá v magii a obřadních praktikách lidu. Převládá ve venkovských oblastech a jako jediné nebylo ovlivněno buddhismem a jinými systémy. Nemá ani žádnou organizační strukturu a jasně formulovaný systém víry. Je to jednoduchý kult podněcovaný starými legendami a mýty z klasických kronik, i když v mnohem jednodušší podobě. Postupně se k němu připojovaly nesčetná množství místních legend a vyprávění o zázracích. Často se vyskytují příběhy o zemřelých lidech, kteří stále nedošli klidu, a proto se vrací tam, kde žili a mísí se mezi lidi. V současnosti je velké množství prvků z vesnických slavností lidového šintoismu bráno jako folklor, čímž se dostává do hlavního proudu šintoismu.

Sektářské *šintó* je poměrně novodobá záležitost a zrušení státního *šintó* se jej dotklo stejně málo jako lidového. Pravděpodobně se vyvinulo pod vlivem buddhismu a křesťanství. Pro vznik sekt bylo vhodné období Meidži, kdy během zavedení státního šintoismu byla vyhlášena svoboda náboženského vyznání. To způsobilo, že se celá řada sekt stala svépříspěvnými organizacemi.²¹

²⁰ WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita 2002. Str. 375-376

²¹ Srov. Tamtéž. Str. 396-398

Šintoismus je jedno z mála náboženství, které nelze jednoduše definovat nebo srovnat do nějaké nauky. Víra a náboženská zkušenost jsou předávány z generace na generaci. Síla *šintó* se nachází spíše v emocionální rovině než v teologické vědě a propagandě. Sami lidé a dokonce i kněží nejsou schopni srozumitelným jazykem vysvětlit, v čem *šintó* spočívá.²²

2.2 Význam pojmu kami

Náboženství Japonska bychom mohli nejlépe charakterizovat jako uctívání *kami*.

Výraz *kami* je velmi různorodý a je složité přeložit jej jedním slovem. V našem jazyce neexistuje pro toto slovo žádný ekvivalent. Pojem zahrnuje vše, co se nějakým způsobem jeví jako mimořádné. „*Lidé si začali představovat, že každý jev má svého kami, boha, či lépe poloboha jen vágně personifikovaného, jako byl vágní i samotný výraz kami.*“²³ Výraz v podstatě symbolizuje „něco, co je nahore“, což můžeme přeložit do našeho jazyka jako božství, bůh, duch či duše.

Podle situace jej lze chápat jak v jednotném, tak v množném čísle. Dokonce nemusíme rozeznávat mužský a ženský rod. Do významu slova *kami* patří jak pojem „nejvyššího boha“, tak bohové vyššího a nižšího řádu. Božstva jsou všudypřítomná a prostupují veškeré aspekty života. Pojem *kami* tak zahrnuje kosmické a přírodní síly, duchy, zemřelé předky a vše, co vzbuzuje pocit tajemna, hrůzy nebo nadšení. Nepatří sem však jen pocity vyvolané ze zkušenosti s přírodou, ale i pocity z emocionálního života jako jsou pocity vášně, odvahy atd. „*Jistý element kami lze kdykoli identifikovat prakticky v každé věci i osobě, soustřeďuje se však, a to obvykle jenom dočasně, na určitých místech, v určitých objektech nebo bytostech a také v určitých dějích a souvislostech.*“²⁴

²² Srov. Kraemerová, A. Šintó. In: KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. (ed.) *Základy asijských náboženství II.: taoismus, konfucianismus, (neo)konfucianismus v Koreji, šintoismus, islám ve východní a jihovýchodní Asii*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova 2005. Str.116

²³ Hrdlička, Z., Hrdličková, V. Japonsko. In: ČERNÁ, Z. a kol. *Duchovní prameny života: stvoření světa ve starých mýtech a náboženstvích*. 2. vyd. Praha: Vyšehrad 1997. Str. 437-438

²⁴ WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita 2002. Str. 376

2.3 Uctívání kami

Rodiny si od *kami* slibují především požehnání práce, úrody a celého svého živobytí. Náboženské obřady se mohou konat prakticky kdekoli – jak ve volné přírodě, tak ve svatyních a dokonce i v domácnostech.

Každé *kami* je nadáno silou *tama*, která může být buď mírumilovná nebo divoká. Božstva se tak projevovala podle toho, která síla v nich převažovala. *Tama* také sídlí v lidských bytostech a je nazývána duší. Projevem úbytku této síly může být choroba nebo smrt. Při nemoci se konají určité rituály, při kterých je možné pokusit se o znovuoživení síly. Při smrti tato síla z těla odchází.²⁵ Účastníci shromáždění chválí *kami* a svěřují jí svá přání, poté nabídnou obětinu,²⁶ poděkují a rozloučí se mezi sebou.²⁷

Lidé se nejčastěji vydávají na poutě k posvátným horám, řekám a jiným místům, kde si zvolí modlitební místo, které je něčím zajímavé. Například to může být velký balvan nebo strom,²⁸ který se obtočí provazcem rýžové slámy, symbolizující významnost tohoto místa. Tím se dává najevo, že se jedná o mimořádné místo, kde může být *kami* vzýváno a oslavováno. Dříve se pravděpodobně všechny obřady konaly v přírodě. Teprve s příchodem buddhistické architektury se začaly objevovat první svatostánky. Na počátku to byly pouhé modlitební síně.

„Časem se však obecně rozšířil model svatostánku rozděleného na vnitřní a vnější

²⁵ Srov. WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1.vyd. Praha: Libri 2006. Str. 85

²⁶ Jako obětinou může sloužit větvička posvátného stromu, ale ve většině případů se jedná o obětování jídla. Obětiny v podobě potravin jsou děleny do různých kategorií podle toho, zda se jedná o potraviny vařené, syrovou nebo potraviny z živých zvířat. Také je rozdíl mezi tím, zda se předpokládá přijetí potraviny božstvem jako jídlo, nebo jestli se na ní má pouze dívat. Potraviny jsou připravovány v kuchyních umístěných ve svatyních na speciálním ohni pojmenovaném *kiribi*. Jídlo je podáváno na malém stolku, hozeno do vody nebo vzduchu, nebo je položeno jenom na zem. Jednou z nejvýznamnějších potravin podávaných jako obětinou je rýže, ke které mají Japonci tradičně hlubokou úctu. Srov. WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1.vyd. Praha: Libri 2006. Str. 113

²⁷ Srov. Kraemerová, A. Šintó. In: KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. (ed.) *Základy asijských náboženství II.: taoismus, konfucianismus, (neo)konfucianismus v Koreji, šintoismus, islám ve východní a jihovýchodní Asii*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova 2005. Str. 116

²⁸ Japonci podle šintoistické tradice věří, že nebeská božstva sestupují z nebes na vysoké stromy, a proto jsou obrovské nebo nezvykle tvarované stromy považovány za posvátné a nesmějí být poraženy. Srov. WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1.vyd. Praha: Libri 2006. Str. 124

svatyni. Vnější svatyně slouží k bohoslužebným úkonům, zatímco vnitřní, trvale nepřístupná, je útlukem božstva. Jeho přítomnosti dodává fyzickou podobu symbolický posvátný předmět nazývaný ‚božské tělo‘ (jap. šintai), případně ‚zástupce božského ducha‘ (jap. mi-tama-širo), který zůstává zásadně skryt zraku všech smrtelníků.²⁹ Téměř před každou šintoistickou svatyní se nacházejí charakteristické brány *torii*. Jejich význam však zůstává skryt.

Na rozdíl od jiných náboženství není nutné být při uctívání *kami* příslušníkem nějaké církve. Stačí si pořídit domácí svatyni, účastnit se některého ze sezónních svátků nebo sepnout ruce před úchvatnou přírodní scénérií, symbolickým stromem, kamenem, atd. Úcta k přírodním silám je v Japonsku přirozenou součástí existence člověka³⁰

Kněží v šintoismu nemají kazatelskou, ale rituální funkci. Jsou duchovními rádci v praktických záležitostech a slouží jako udržovatelé dobrých vztahů mezi lidmi a bohy. Během rituálních úkonů jsou sami prodechnuti nebo pozvednuti na úroveň *kami*. Svatyně mají velekněze, jeho asistenty, nižší kněze a mnoho dalších pomocníků, což závisí na velikosti daného místa. Občas se v obsazování kněžských míst prosazuje princip dědičnosti.

„Účelem návštěvy nebo pobožnosti v chrámu nebo i u domácího oltáře je informovat božstvo o vlastních záležitostech, poděkovat za projevenou přízeň, uctít je chválou a modlitbou a vyžádat si přispění v nejrůznějších osobních a rodinných záležitostech v povolání.“³¹

Během náboženských obřadů jsou znatelné prvky magických rituálů. Cesty ke svatyním jsou lemovány různými stánky. V těch se prodávají nejrůznější předměty, které mají připomínat vykonanou pouť. U samotných svatyní jsou to nejčastěji amulety nebo talismany určené pro krizové okamžiky života. Lidé je často kupují

²⁹ EARHART, H. B. *Náboženství Japonska: mnoho tradic na jedné svaté cestě*. Praha: Prostor 1998. Str. 76-77

³⁰ Srov. Tamtéž. Str. 34

³¹ WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita 2002. Str. 389

svým blízkým jako dárek ke svatbě,³² narození dítěte, ale i třeba jako ochranný symbol do auta.³³

Šintoismus klade velký důraz na čistotu a očistu, a proto je u každé šintoistické svatyně studánka s vodou, ze které si lidé dřevěnou nádobkou mohou nabrat vodu k očištění rukou a úst, aby mohli do svatyně vstoupit čisti a přiblížit se *kami*. Mytí před vstupem do svatyně je symbolickým očišťováním, stejně jako lázeň, kterou podstupují kněží před určitým rituálním jednáním. Další formou očišťování je smetení *harae*, které předchází každému obřadu. Kněz pronáší modlitbu, při které mává holí s připevněnými proužky látky. Taktó vykonaný rituál má představovat smetení každého poskvrnění. Pokud chce někdo očistu vykonat sám, přejíždí si po těle papírovou panenkou, kterou poté nechá odplavat po vodě. Před aktivní účastí na obřadních slavnostech musí člověk splnit další předpisy. Některé zahrnují například pouhé vzdání se masa, alkoholu nebo pohlavního styku, jiné dokonce nakazují úplnou izolaci. Tyto rituály jsou spojené s každodenním omýváním, modlitbou a jedním jídlem denně, které je připravováno na zvláštním ohni, aby bylo uchráněno před poskvrněním. Od nepřímého poskvrnění je možné se očistit poměrně okamžitě, ale pokud dojde například k úmrtí v rodině nebo narození dítěte, proces očišťování trvá mnohem déle. Do té doby se celá rodina nemůže zúčastnit jakéhokoli obřadu nebo vstoupit do svatyně. Dokonce i menstrující žena nesmí navštívit svatyni a aby neznečistila ani svou rodinu, musí si připravovat jídlo na jiném ohni než ostatní členové rodiny.³⁴

³² Některé záležitosti jsou ve všech kulturách univerzální. V každé společnosti se zdálo být důležité stanovit nějaký závazný způsob spojení muže a ženy. Rituální obřad nebyl určen pouze dvojici, ale byl důležitý především k formování vazeb mezi jednotlivými rodinami. Osobní záležitosti se tak postupně zaměřily na sociální a společenskou úroveň. Obřady se od sebe lišily podle jednotlivých území, tedy podle toho, kde jaká rodina žila, dále podle třídy a v neposlední řadě i podle osobního vkusu. V Japonsku se obřady vyvinuly ze starověkých tradic. Přesto po mnoho let nebylo žádné ucelené systematizování svatebního obřadu. K ustanovení obřadu došlo až v době, kdy se korunní princ Jošihoto oženil s princeznou Sado dne 10. května 1900. Srov. Pratt, Ch. The shintó wedding ceremony: a modern Norito. In: LOPEZ, D. S. (ed.) *Religions of Japan in practice*. 2. series. Princeton: Princeton university press 1999. Str. 135-136

³³ Srov. HALÁSZOVÁ, V. *Devět bran k tajemství hory Kóra: interpretace japonských náboženství*. 1. vyd. Praha: Academia 2006. Str. 94

³⁴ Srov. Naumannová, N. Šintó a lidové náboženství – japonská religiozita v historickém kontextu. In: ELIADE, M. *Dějiny náboženského myšlení IV*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh 2007. Str. 326-327

Pro Japonce je všeobecně čistota důležitá jako součást každodenního života. V současných japonských domácnostech se každý den ráno všechno vypere, aby se mohlo druhý den obléci do čistého. Až pozdě odpoledne nebo navečer následuje očista těla. Tento úkon se skládá z několika na sebe navazujících částí, kdy nakonec člověk vstoupí do teplé lázně, ve které zaujme polohu dítěte v matčině lůžně.³⁵ Pobyt v lázni je symbolickým rituálem – člověk umytím přechází mezi dvěma světy a narodí se do domova, kde je někým jiným. Oblékne se do čisté *jukaty* (něco jako domácí kimono) a zasedne ke společné rodinné večeři. Jak bylo již zmíněno, celková očista se skládá z více částí, které předcházejí samotné koupeli. Ještě před vstupem do domu se zanechávají boty před prahem, dále se odkládají šaty a naposled se omývá tělo. K omytí je nutná tekoucí voda, a proto se polévají vodou z malého dřevěného škopku. Musí přitom sedět na židličce, která má díru uprostřed, aby mohla voda odtékat. Pro tento účel může postačit i sprcha. Až po těchto částech očisty se vstupuje do horké lázně. Tyto fáze dodržují všichni členové rodiny a zároveň i každý host, který hodlá v domě přenocovat.³⁶

2.4 Voda v japonské kultuře

„Říká se, že bez vody není život, ale neznám jinou kulturu, která by si vody vážila víc než tradiční kultura japonská.“³⁷ Voda se těšila v Japonsku velké úctě, neboť intenzivní rýžové hospodářství, které by se bez dostatečného zavlažování nedokázalo obejít, by nemohlo nikdy existovat. Japonsko se také starým básnickým přívlastkem nazývalo *mizuho no kuni* neboli země svěžích klasů. Slovo bylo nepochybně odvozeno od slova *mizu* – voda. Z vysokých hor ve vnitrozemí stékají do údolí početné řeky a menší říčky. Tato místa se stala výborným prostředím pro budování svatyní, ve kterých se kněží snažili přivolat bohy. V posvátném po-

³⁵ Tradiční japonská vana je kratší než naše. Jedná se spíše o sudy, nebo v moderní době o zabudované krychle o objemu 1 m³. Člověk, který se chce umýt, musí přitisknout kolena k bradě, aby se do ní mohl vejít – proto ta poloha plodu. Srov. HALÁSZOVÁ, V. *Devět bran k tajemství hory Kóra: interpretace japonských náboženství*. 1. vyd. Praha: Academia 2006. Str. 90

³⁶ Srov. HALÁSZOVÁ, V. *Devět bran k tajemství hory Kóra: interpretace japonských náboženství*. 1. vyd. Praha: Academia 2006. Str. 90-91

³⁷ LÍMAN, A. *Mezi nebem a zemí*. 1. vyd. Praha: Academia 2001. Str. 33

hoří Jošino se nachází svatyně *Mikumari džindža* doslova „Svatyně udělující vodu“. Právě takovéto svatyně byly stavěny vysoko v horách, kde lidé vodu nabírali. Rýžové hospodářství tedy bylo velmi důležité, vodní božstva ochraňovala rýžová pole i malá políčka a řeka, která je zavlažovala, byla považována za „cestu *kami*“. Řeka je také spojovatelkou dvou zásvětních míst japonské mytologie – spojuje posvátnou horu a věčnou říši blaženství daleko za mořem. Řeka tak nemá pouze praktickou funkci, ale i duchovní poslání.

Protože voda byla velmi důležitá, často se o ni bojovalo – jeden příběh vypráví, jak se dva sedláci přeli o vodu, aby mohli zavlažit svá malá políčka. Museli několik dní bubnovat na buben až do té doby, než jeden z nich nepadl únavou.

Jedním z nejdůležitějších božstev starého japonského panteonu byl vodní bůh Suidžin. Právě on pomáhal malým i velkým hospodářům. Bez jeho přízně by nemohlo přežít žádné rýžové pole. Aby jim byl vodní bůh stále nakloněn, uskutečňoval se každoročně symbolický obřad – jako nevěsta mu byla nabídnuta nejkrásnější dívka z vesnice. V určitý den roku nebo v období velkého sucha přivedl průvod vesničanů k řece mladou dívku, která byla oděna do slavnostního oblečení. Dívka vstoupila do vody a rozvázala si pás zvaný „vodní pouto“. Rozvázání pásu symbolizuje v japonské kultuře intimní gesto lásky – dívka se odevzdává vodnímu bohovi. Jedna pověst vypráví, že v hlubině řeky, na jejíž hladině se čeří peřeje, tká nevěsta vodního boha svatební roucha. Výběr mladé, krásné dívky není náhodný. Nevinná dívka, symbolizující nejčistší bytost, byla pozitivním aspektem. Pouze čistý a průzračný člověk může komunikovat s vodou a splynout s ní. Tradice „obětování“ dívky se udržela velmi dlouho – v některých částech Japonska se tento rituál udržel až do třicátých let 20. století.

Další lidová tradice vypráví pověst o mladém rybáři Urašimovi Taró nazvanou „Nejmilejší příběh japonského národa“. Urašima jednoho dne přijde na pláž, kde na zádech bezmocně leží mořská želva prosící, aby jí pomohl zpět do moře. Urašima tak učiní a želva se ho zeptá, zda by se mu mohla nějak odvděčit. Urašima si přál, aby ho vzala do říše podmořského krále. Želva souhlasila a vzala ho na svá záda a plula s ním do mořských hlubin, kde se nacházel palác Dračího krále. Přišla ho přivítat králova dcera krásná Otohime. S ní strávil pod mořem celý rok

v bezstarostných hrách a rozkoších až do doby, než se mu zastesklo po domově. Poprosil tedy princeznu, aby ho pustila domů. Otohime souhlasila a na rozloučenu mu dala krásnou krabičku s přáním, aby ji nikdy neotevřel, jinak by se mu zle vedlo. Když se Urašima vrátil, zjistil, že jeden rok v podmořském světě se rovná sto rokům na zemi, a tak nikoho, koho dříve znával, nenašel. Každé ráno sedával u moře a vzpomínal na krásnou Otohime. Bylo mu smutno. Jednoho dne, když už to nemohl vydržet, otevřel zakázanou krabičku od princezny. V tom okamžiku vyletěl obláček kouře, mladému muži zbělaly vlasy a byl z něj stoletý stařec.

Ve spojení s vodou je také zajímavá postava japonského vodníka či hastrmana. V Japonsku je nazýván *kappa*. Na rozdíl od našeho vodníka střežícího lidské duše do hrníčků, má japonský *kappa* rád lidská játra, která dokáže člověku vytáhnout řitním otvorem. Jeho tělo je pokryto nahnědlou nebo zelenou kůží, je nahý a mezi prsty na rukou a nohou se nachází blány. Na hlavě má plochou misku s vodou, o kterou nesmí přijít, jinak by ztratil svoji sílu – proto Japonci říkají: „*Chceš-li přemoci vodníka, vyzvi ho na souboj a pokloň se mu. Vráti-li ti poklonu, zvrhne si misku s vodou, a ty ho snadno přemůžeš.*“³⁸ Vodník je také pokládán za pomocníka ranhojičů. Jeden příběh vypráví o muži, který vynikal v napravování zlomenin. Jmenoval se Unšó Takatori a této dovednosti se naučil od jednoho vodníka prostřednictvím své manželky. Příběh vypráví, jak jednou v podvečer byla žena na záchodě a ucítila na zadku cizí studenou ruku. Žena se vylekala a zakřičela: „Sprostáku!“ Když se otočila, uviděla utíkat k řece malého mužíka. Příští den na něj čekala v tu samou dobu na témže místě, ale vyzbrojena dýkou. Když ucítila na zadku tu samou chladnou ruku, uťala mu ji. Potom ji ukázala svému muži. Ten si z ní ale dělal legraci a posmíval se. Od té doby nemohla žena usnout, protože stále slyšela nařikavý hlásek u své hlavy prosící o vrácení ručičky. Jednou v noci pláč uslyšel i ženin muž a aby své ženě pomohl, vzal si do postele luk, kterým po vodníkovi vystřelil. Tu noc se už hlásek neozval. Až druhý den přišel opět vodník do ložnice. Unšó se ho zeptal, k čemu mu již oschlá ruka bude. Mužík na to řekl, že vodníci umí spravit i takovou ruku, která se jinak napravit nedá. Unšó chtěl vidět, jak to vodník udělá, a vrátil mu ji. Ten si ji okamžitě přiložil k pahýlu

³⁸ LÍMAN, A. *Mezi nebem a zemí*. 1. vyd. Praha: Academia 2001. Str. 45

a ruka mu přirostla. Za odměnu jim vodník nechal na zahradě dvě ryby. Schopnost napravovat zlomeniny se v rodě Takatori dědí z generace na generaci dodnes.

Díky různým historkám o vodnících nemůžeme jednoznačně určit, zda jsou to duchové dobří nebo zlí. Postava vodníka byla dříve velmi obávaná, ale postupem času byla sesazena na folklorní a pohádkovou bytost. Přesto si svoji autoritu dodnes uchovává.³⁹

2.5 Panteon kami

Japonská náboženská tradice uvádí nesčetné množství božstev, neboť postavení *kami* je velmi proměnlivé vzhledem k tomu, že je jejich povaha velmi nestálá a většina z nich nemá trvalou podobu, úlohu a ani místo v pozemském světě. Božstva se objevovala ve světě pouze občas, a to nejčastěji jen na pozvání během kultovních úkonů, kdy byla volána příchozími modlitebníky.

Kami můžeme rozčlenit do několika kategorií :

1. Božstva kosmogonických mýtů – božstva spojená s nejstarší mytologií, se vznikem japonských ostrovů.
2. Božstva přírodních jevů a živlů – například bohové hor, vod, stromů.
3. Božstva nižšího typu – taková, která se čas od času usídlují v místech, která jsou zajímavá tvarem jako např. určitý strom, hora nebo kámen.
4. Božstva pomáhající rybářům a lovcům zvěře – bohové dopomáhající k úspěšnému lovu.
5. Božstva spojená se zemědělskou činností – bohyně rýže, potravy a další.
6. Božstva, představující lidské vlastnosti – například síla, řemeslná zručnost, inteligence.
7. Božstva, jejichž původ je pravděpodobně v uctívání předků – jsou to *kami*

³⁹ Srov. HALÁSZOVÁ, V. *Devět bran k tajemství hory Kóra: interpretace japonských náboženství*. 1. vyd. Praha: Academia 2006. Str. 51-52

jednotlivých rodin, klanů nebo vesnic.

8. Lidé, kteří se stali *kami* po smrti.

9. Lidé, kteří se stali *kami* už za svého života – jedná se o mimořádné jedince, kteří si za života zasluhovali úctu například asketickým způsobem života nebo duchovní činností.⁴⁰

Jak bylo již řečeno, japonský panteon má nespočet *kami*, ze kterých pro zajímavost představím několik jednotlivých božstev, která jsou nejčastěji zmiňována a uctívána, avšak v jejich úplnosti se je dosud nikomu nepodařilo popsat.

Amaterasu Ómikami, zvaná „Velká vznešená bohyně“ nebo ve starojaponštině Amaterasu no Mikoto „Bohyně ozařující nebesa“, je hlavní ženské božstvo šintoistické mytologie. Je považována za pramáti japonského císařského rodu a je uctívána jako bohyně slunce.⁴¹

Věhlas bohyně byl tak veliký, že se její svatyně v Ise stala nejdůležitějším posvátným a poutním místem celého Japonska. Tato posvátná stavba pochází z počátku 8. století n. l., ale původ vnitřní svatyně je kladen dále do minulosti, a to až do 3. století n. l. Celá svatyně si zachovala svůj starobylý stavitelský sloh z doby, kdy ještě na japonských ostrovech nebyl silný čínský vliv. Budova byla postavena z japonského cypřiše. V jejím okolí se nacházely obrovské cedry a bambusové háje,⁴² které svým zjevem podporovaly pocit tajemna. Stromy jsou dodnes obnovovány každých dvacet let a dokonce i ve stejné podobě tak, aby byla zachována jejich autentičnost.

Kromě kosmogonické funkce má bohyně Amaterasu především roli jako dárkyně slunečního světla, života, a tak často vystupuje v mnoha rituálech spojených s cyklem zemědělského roku. V některých kruzích byla také uctívána jako bohyně

⁴⁰ Srov. WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita 2002. Str. 385

⁴¹ Srov. WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1.vyd. Praha: Libri 2006. Str. 30

⁴² Bambus je podle tradice považován za symbol prosperity a úspěchu. Společně s borovicí a slivoní tvoří trojici šťastných symbolů. Srov. WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1.vyd. Praha: Libri 2006. Str. 34

moudré vlády. Třebaže je pokládána za vládkyni nebes, není nejvyšším božstvem (předčí ji božstva skrytá).⁴³

Susanoo no Mikoto patří také mezi významné, ale rozporuplné božstvo japonské mytologie. V mýtech vystupuje jako bůh moří, bouří, podsvětí a vod. „*V cyklu Jamato, který se soustřeďuje na mýty o božském původu japonského císařského rodu a na bohy krajiny Jamato, vystupuje jako náladový a nevypočitatelný mladší bratr bohyně slunce Amaterasu*“⁴⁴

Ukemoči no kami je bohyní potravy a je v úzkém spojení se sluneční bohyní Amaterasu. Dodnes má velkou důležitost pro lidový kult, takže se může vyskytovat pod různými jmény.

Inari Ómikami patří mezi božstva spojená se zemědělstvím a je často ztotožňován s bohyní potravy. Je bohem rýže, která byla po staletí pro Japonce velmi důležitá. Je proto uctíván nejen v mnoha chrámech, ale i v domácnostech venkovského obyvatelstva.

Ebisu no kami byl původně bůh rybářů. Míval malé svatyněky na rybích tržištích blízko mořských přístavů. Až později byl pokládán za boha obchodního úspěchu, čímž v současnosti nabyl na popularitě. O tom svědčí i mnoho nově postavených svatyní a jeho obrazy, které můžeme nalézt téměř ve všech obchodech a podnicích.⁴⁵ Bývá zobrazován jako statný usměvavý muž v biretu a oblečení, které připomíná starodávný dvorský oděv. V podpaží levé ruky má velkou mořskou pražmu (rybu) a v pravé ruce drží rybářský prut.⁴⁶

Daikoku představuje blahobyt. Patří mezi ochranné božstvo přinášející štěstí a hojnost. Často je vyobrazován jako usmívající se starší muž, pro kterého je charakteristická kulatá čepice. Bývá zobrazován stojící nebo sedící na slaměném pytlí plném rýže. Přes levé rameno má přehozený veliký vak, který obsahuje poklady světa, v pravé ruce drží kouzelnou palici, která přináší štěstí a dokáže splnit každé

⁴³ Srov. WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita 2002. Str. 386

⁴⁴ WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1. vyd. Praha: Libri 2006. Str. 140

⁴⁵ Srov. WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita 2002. Str. 386-387

⁴⁶ Srov. WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1. vyd. Praha: Libri 2006. Str. 61

přání – palicí stačí jen lehce zatřást a vyvalí se nekonečné množství peněz. Symbolickým zvířetem, které ho provází, je myš – ta je v Japonsku tradičně považována za symbol hojnosti, protože myši se drží tam, kde je dostatek jídla. Společně s Ebisu no kami patří mezi sedm bůžků štěstí.⁴⁷

Dalším významným bohem je **Hačiman**. Ačkoli je toto *kami* bohem války, patří mezi velmi oblíbené božstvo ochraňující bojovníky. Nejčastěji byl uctíván v době, kdy se země zmítala v bojích mezi jednotlivými rody a knížectvími. Je uctíván také rybáři, kteří se k němu modlili za bezpečný návrat domů. „*Hačiman je zbožněným duchem legendárního císaře Ódžina, který měl údajně vládnou na přelomu 3. a 4. století n. l. a měl se vyznamenat válečnými úspěchy při tažení na Korejský poloostrov.*“⁴⁸

⁴⁷ Skupina sedmi bůžků štěstí byla sestavena během 14. a 15. století n. l. Během staletí se jejich sestava různě měnila, ale Ebisu a Daikoku v ní nechyběli nikdy. Na Nový rok si má každý člověk dát k polštáři obrázek lodi pokladů, na které sedm bůžků štěstí připlouvá, aby si zajistili štěstí pro celý rok. Srov. WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1.vyd. Praha: Libri 2006. Str. 131-132

⁴⁸ WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1.vyd. Praha: Libri 2006. Str. 66

3 Japonská mytologie (mytologické proudy v Japonsku)

Mytologie Japonska se skládá ze dvou základních okruhů mytologických systémů, a to ze starojaponského (šintoistického) a buddhistického. Po nich následoval pozdní japonský systém, který vznikl na základě prvních dvou, ale navíc do něj byly převzaty i prvky taoismu, konfucianismu a jiných vlivů, převážně čínských.

„Především v Japonsku se mýty staly až do roku 1945 základem myšlenky o ‚vyvoleném‘ japonském národě a o nadřazenosti Japonska vůči ostatnímu světu. A z mýtů se tam stala reálná fakta, o nichž si nikdo nemohl dovolit pochybovat.“⁴⁹

3.1 Starojaponská šintoistická mytologie

Přehled japonské mytologie je zachován v řadě literárních památek, především v kronikách Kodžiki a Nihon šoki, ale i v mnoha dalších spisech.

„I když se verze mnoha mýtů a popisovaných mýtických událostí v jednotlivých pramenech často dosti podstatně liší, nebo si dokonce protiřečí, obsah základního mýtu lze ve stručnosti charakterizovat jako popis vývoje japonských představ o původu života, zrození božstev (kami) a všech věcí z počátečního chaosu, roztřídění všech jevů a uvedení všeho do řádu a harmonie.“⁵⁰

Šintó nemělo žádnou pevně danou písemnou strukturu, proto se objevovaly snahy o její systematizaci. První dochovaný pokus o písemné sepsání japonské mytologie pochází z období Nara a je jím dílo Kodžiki, které můžeme doslovně přeložit jako „Kronika dávných příběhů“. Dílo bylo sepsáno roku 712 na příkaz císařovny Gemmei dvorním učencem Ó no Jasamurem. *„Kodžiki, to je systematizovaná moudrost, prvotní filozofie i historie a současně státní ideologie císař-*

⁴⁹ JANOS, J. *Japonsko a Korea: dramatické sousednictví*. 1. vyd. Praha: Academia 2007. Str. 33

⁵⁰ WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1. vyd. Praha: Libri 2006. Str. 8

ství.⁵¹ Kniha byla sepsaná z poznatků dávné minulosti, je směsí smyšlených mýtů a historických aspektů.

Druhá nejstarší zachovaná japonská kniha Nihon šoki nebo také Nihongi, vznikla v roce 720. Stejně jako Kodžiki je nejdůležitějším zdrojem poznatků o nejstarší japonské mytologii. Na rozdíl od Kodžiki, zaměřující se hlavně na nejstarší mýty a předhistorické události, se Nihon šoki zaměřuje především na události novější, které jsou bližší době jejího vzniku. Je také mnohem delší – tvoří ji třicet částí a je napsaná čínštinou po vzoru čínských kronik, které byly psány jako historická díla. Obě díla také začínají stejně, a to „věkem bohů“ (mytologií). Třetí až třicátá část jsou záznamy od prvního legendárního císaře Džimmu až po vládu císařovny Džitó.⁵²

Kodžiki a Nihon šoki nebyly díly náhodnými, ale propracovanými sbírkami mýtů, legend, ale i skutečné historie. „*Měly být oficiálními kronikami, přitom měly vysvětlit stvoření světa, bohů i lidí a hlavně zdůvodnit božský původ císařského rodu.*“⁵³ Tyto knihy byly napsány v době, kdy se v Japonsku začal uplatňovat vliv čínské vzdělanosti. Jejich věrohodnost narůstá teprve ke konci textu – při popisování období nepřiliš vzdáleného od doby, kdy byly tyto kroniky sepsány.

V první části obou nejstarších kronik, které vyprávějí o „věku bohů“, můžeme rozlišovat tři základní mytologické cykly. Cyklus Jamato líčí božský původ Japonska a jeho vládců z císařského rodu, jehož původ pochází od sluneční bohyně Amaterasu Ómikami. Dále cyklus Izumo, kde se události odehrávají na zemi v oblasti Izumo, což je starý název pro oblast u Japonského moře. Cyklus Izumo se soustřeďuje především na bratra Amaterasu Susanooa no Mikoto. Poslední třetí cyklus líčí události, které se odehrály v oblasti Hjúga na ostrově Kjúšú. V postavách pozdějších generací bohů sjednocuje dva předchozí cykly v souvislý sled.⁵⁴

⁵¹ *Kodžiki: japonské mýty*. 1. vyd. Bratislava: Cad Press 2007 (přel. Krupa, V.) Str. 6

⁵² Srov. WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1.vyd. Praha: Libri 2006. Str. 110

⁵³ Hrdlička, Z., Hrdličková, V. Japonsko. In: ČERNÁ, Z. a kol. *Duchovní prameny života: stvoření světa ve starých mýtech a náboženstvích*. 2. vyd. Praha: Vyšehrad 1997. Str. 438

⁵⁴ Srov. WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1.vyd. Praha: Libri 2006. Str. 8

Další možné dělení Kodžiki:

- 1) *mýty kosmogonické,*
- 2) *mýty o božské dvojici Izanagi – Izanami,*
- 3) *mýty o nebeské zemi Takamanohara,*
- 4) *izumské mýty,*
- 5) *mýty o postoupení země nebeským bohům,*
- 6) *mýty o sestupu nebeských bohů na zem⁵⁵*

3.1.1 Cyklus Jamato

Cyklus Jamato popisuje božský původ Japonska, události na „Vysoké nebeské pláni“, zrod jednotlivých generací bohů, božskou dvojici Izanagi a Izanami a další příběhy božstev vycházející z této manželské dvojice.

Vyprávění podle kroniky Kodžiki:

„Na počátku světa, když na nebi i na zemi vládl ještě chaos, v nejvyšším nebeském světě zvaném Takamanohara se zrodili bohové. Prvý byl Ame no Minakanuši, bůh souladu uprostřed nebeského světa. Po něm přišel Takamimusubi, bůh zrodu, a vzápětí Kamimusubi. Tato tři božstva žila bez družek a jejich těla byla neviditelná.“⁵⁶

Tímto úryvkem počíná cyklus Jamato. Kronika začíná líčením vzniku vesmíru. „Na Vysoké nebeské pláni“ v době, kdy na zemi vládl chaos, vznikla tři jednotlivá božstva – „Božstvo středu nebes“, „Božstvo vysoké plodivé síly“ a „Božstvo božské plodivé síly“. Země byla beztvářá, měla podobu oleje na vodě a byla rosolovitá. Po třech prvních božstvech vznikla další dvě. Tato pětice božstev je jiná, žije osamoceně a nazývá se *Amacukami*. Po této pětici božstev se objevili bohové i na

⁵⁵ *Kodžiki: japonské mýty*. 1. vyd. Bratislava: Cad Press 2007 (přel. Krupa, V.) Str. 8

⁵⁶ Tamtéž. Str. 19

zemi. Vzešlo několik bohů, až nakonec vznikl božský pár Izanagi a Izanami. Tato božstva, která vnikla po první pěti nebeských bohů až po pár Izanagi a Izanami, jsou nazývána „sedmero božských generací“. Právě Izanagi a Izanami jsou stěžejními osobnostmi japonských mýtů, od kterých začínají japonské legendy. Jejich ústřední funkcí je především plodivé poslání. V mýtech figurují jako tvůrci země, hlavně japonských ostrovů, ale i celé přírody i dalších bohů. Kromě jiných rysů mají mýty o božském páru aspekt společenský. Během svatebního obřadu se dvojice dopustí „chyby“ – v závěru obřadu promluví jako první žena. Trestem jim je narození potomka v podobě pijavice bez kostí. Pár byl s potomkem nespokojený, a proto jej položil do rákosového člunu a poslal ho po proudu řeky pryč. Poté spolu zplodili ostrov Awadžima, ale ani ten nepřijali za své dítě. Oba přemýšleli, co udělat, aby „odčinili“, co provedli a odešli se poradit za nebeskými bohy. Ti jim pomocí věštby sdělili, že děti se nevydařily proto, že se jako první při obřadu ozvala žena. Vyslali je, aby se vrátili a uspořádali obřad podruhé. Tentokrát promluvil jako první muž. Po novém obřadu zplodili celkem čtrnáct ostrovů a třicet pět bohů. Nepovedená dvojice potomků – pijavice a ostrůvek Awadžima – se do tohoto počtu nezapočítávají.

Když Izanami rodila boha ohně, popálila si lůno a zanedlouho zemřela. Izanagi byl zoufalý a po pohřbu své ženy na hoře Hiba tasil meč a setnul hlavu svému synovi. Nakonec se Izanagi rozhodl vypravit do záhrobí za svou ženou. Bohužel Izanami, která již ochutnala ze záhrobního pokrmu, nemohla se svým mužem odejít. Vydala se proto za záhrobními bohy a poprosila je, zda by ji nepropustili. Předtím nařídila Izanagimu, aby na ni počkal a nechodil za ní, dokud mu nedá znamení. Nechtěla, aby se podíval na její rozkládající se tělo. Izanagi nejprve poslechl. Byla mu však dlouhá chvíle a protože byl navíc i zvědavý, vydal se za ní. Když spatřil svoji ženu, nebyla taková, jakou ji znal – v jejím těle se rojili drobní červi.

Když Izanagi uviděl, co se s jeho ženou stalo, utekl pryč. V tuto chvíli Izanami pochopila, že ji muž už nechce a ve vzteku za ním vyslala ohyzdné záhrobní bohyně, aby ho pronásledovaly. Izanagi jim utekl, proto za ním vyslala dalších osm bohů hromovládců a tisíc pět set záhrobních bojovníků. Tito pronásledovatelé se

také vzdali. Nakonec se za ním pustila samotná Izanami. Muž jí však zatarasil cestu obrovským balvanem, a tak za ním nemohla. Stáli naproti sobě, každý z jedné strany kamene a zrušili svůj manželský slib. *„Izanami pravila: ‚Můj drahý muži, budeš-li takto vyvádět, každý den zardousím tisíc obyvatel tvojí země.‘ Nato jí Izanagi odsekl: ‚Moje drahá ženo, pokud učiníš takovou strašnou věc, já zase každý den postavím tisíc pět set chýší pro rodičky a každá jedna porodí dítě.‘“*⁵⁷ Tak se stalo, že den co den tisíc lidí umírá a tisíc pět set jich přichází na svět. Izanami poté přijala jméno „Velká bohyně záhrobí“ a pro pronásledování Izanagiho si navíc vysloužila oslovení „Velká bohyně pronásledování“.

Izanagi se nakonec vrátil domů. Protože se cítil pošpiněn, rozhodl se vykonat očistný obřad (další ukázka toho jakou má očišťování hluboce zakořeněnou tradici). Během očistného obřadu v řece se zrodila řada božstev, z nichž je nejvýznamnější bohyně Amaterasu, která se zrodila při umývání levého Izanagiho oka, bůh Cukujomi zrozený z pravého oka a bůh Susanoo, který vznikl během umývání nosu.

Izanagi považoval tyto tři poslední božstva za nejvznešenější a předal jim vládu nad světem. Amaterasu dal náhrdelník a posílal ji, aby kralovala nebesům. Cukujomi se stal vládcem záhrobí a Susanoo vládcem moří a oceánů. První dvě božstva se vlády ujala, ale Susanoo nebyl se svou úlohou spokojen. Začal proto kvílet a plakat. Mizely hory, vysychaly řeky i moře a všude se začaly objevovat síly páchající zlo. Izanagi se ho ptal, proč nedělá to, co mu nařídil. Susanoo otci odpověděl, že chce odejít do matčiny země. Izanagiho tato slova rozzlobila a Susanooa vyhnal. Tím Izanagi dokončil svoje poslání a vrátil se zpět na nebesa.

Než Susanoo odešel, chtěl se rozloučit se svou sestrou Amaterasu. Ta se obávala, že se chce bratr zmocnit jejího království. Susanoo jí řekl, že jej otec vyhnal a že se jde pouze rozloučit. Amaterasu mu nevěřila, a proto jí Susanoo navrhl složit vzájemnou přísahu a zplodit potomky jako důkaz toho, že mluvil pravdu. Z jejich spojení vzešli další bohové. Tím se potvrdilo, že bratr mluvil upřímně. Susanoo však z radosti začal vše kolem sebe ničit. Mezi sourozenci nakonec došlo k hádce, která skončila tím, že se Amaterasu schovala v jeskyni. Protože Amate-

⁵⁷ *Kodžiki: japonské mýty*. 1. vyd. Bratislava: Cad Press 2007 (přel. Krupa, V.) Str. 35

rasu je bohyně světla, nastala v celé zemi tma. Ostatní bohové se radili, co mají udělat. Shromáždili proto kohouty a přikázali jim kokrhat, aby ji vylákali ven. Nakonec bohyně Ame no Uzume předvedla u jeskyně vystoupení, při kterém se dokonce vysvlékla do naha. Všichni bohové se začali smát. Amaterasu se divila tomu, co je mohlo tak rozesmát, když je všude tma. Vykoukla proto z jeskyně a zeptala se, co se děje. Uzume jí odpověděla, že je na světě bohyně, která je mocnější než ona sama a nastavila jí zrcadlo. Amaterasu se chtěla podívat do zrcadla, a tak pomalu vyšla ven. Dva bohové jí chytili za ruce, aby se nemohla do jeskyně vrátit. Na zemi opět bylo světlo a na rozkaz bohů byl Susanoo opět vyhnán.⁵⁸

3.2 Buddhistická mytologie

Příchod buddhismu z asijského kontinentu do Japonska se datuje do poloviny 6. století n. l. V kronice Nihon šoki se za oficiální datum přijetí buddhismu uvádí rok 552. Ačkoli byl na území japonských ostrovů vlastní systém domácího náboženství, začal mít buddhismus po svém příchodu dosti podstatný vliv na všechny oblasti sociálního i kulturního života Japonska. „Šířil se spíše procesem infiltrace buddhistického učení do různých ideologických a duchovních sfér, či naopak vtělením šintoistických božstev *kami* do systému buddhistické nauky.“⁵⁹ *Kami* se začali chápat jako ochránci nové víry a buddhistických chrámů. První buddhisté a mniši se domnívali, že šintoistická božstva potřebují duchovní poučení, a tak byly zakládány buddhistické chrámy v blízkosti míst šintoistických. Japonský buddhismus patří z drtivé většiny do směru mahájána, která oproti konzervativní hinájáně (původního Buddhova učení) umožňuje do sebe vstřebávat jiné třeba i protichůdné ideje – to umožnilo prohlásit japonská božstva *kami* za vtělení postav z buddhistického panteonu. Tím se začala šířit teorie, podle které jsou *kami* japonským vtělením indických buddhistických božstev. Božstva se tak stala dvoj-

⁵⁸ Srov. Kodžiki: *japonské mýty*. 1. vyd. Bratislava: Cad Press 2007 (přel. Krupa, V.) Str. 13-50

⁵⁹ WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1. vyd. Praha: Libri 2006. Str. 10

jediná. Jednotliví buddhové se projevovali i prostřednictvím šintoistických božstev – *kami* si sice zachovávali svoje vlastnosti, ale zároveň přijímali doplňující vlastnosti příslušného božstva. Roku 1614 bylo vládou vydáno nařízení, podle kterého měli Japonci povinnost navštěvovat chrám takové farnosti, pod kterou spadalo místo, kde žili, a to bez ohledu k jaké sektě se obyvatelé hlásili. Začleněním buddhismu do japonské kultury postupně došlo k vyrovnání rozdílů, které panovaly v oblasti mytologie, dogmatiky i obřadů jednotlivých obcí.⁶⁰

Buddhistickému směru může Japonsko vděčit za výrazné duchovní obohacení. Na území Japonska bylo během období Nara vybudováno šest buddhistických škol.⁶¹ Tyto školy nepředstavovaly náboženské obce a nebyly organizované jako sekty. Vyznačovaly se hlavně vědeckými nebo náboženskými zájmy. Sloužily spíše jako uvedení do buddhistické filosofie.⁶²

3.3 Další posvátné texty vztahující se k japonské mytologii

Kromě kronik Kodžiki a Nihon šoki, je řada dalších spisů, ve kterých jsou také více či méně zaznamenané informace týkající se japonské mytologie.

3.3.1 Ricurjó

Jedná se o zákoník, který vznikl pod čínským vlivem během dynastie Sui, která se snažila sjednotit říši v roce 581 n. l. Země Jamato usilovala o něco podobného, a tak vznikl zákoník, který byl shromážděním náboženských, sociálních, kulturních, ekonomických a politických pravidel. Zákoník se snažil uspořádat společnost postavenou na určitém řádu tak, aby fungovala jednotně. Panovník měl tři funkce – byl vládcem národa, nejvyšším knězem a živoucím *kami*. Jako živoucí

⁶⁰ Srov. WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1.vyd. Praha: Libri 2006. Str. 10-11

⁶¹ Jednalo se o školy Kuša, Hossóšú, Sanron, Džódžicu, Riššú a Kegon. Srov. Dumoulin, H. *Náboženství a politika – vývoj japonského buddhismu až do současnosti*. In: ELIADE, M. *Dějiny náboženského myšlení IV*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh 2007. Str. 343-344

⁶² Srov. Dumoulin, H. *Náboženství a politika – vývoj japonského buddhismu až do současnosti*. In: ELIADE, M. *Dějiny náboženského myšlení IV*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh 2007. Str. 343-344

kami byl přímým potomkem bohyně slunce Amaterasu a mohl si tak nárokovat poslušnost národa a božské uctívání. Ricurjó se vlastně snažilo doložit božskou legitimitu císařského dvora.⁶³

3.3.2 Manjóšú

Tato sbírka, přeložená jako „myriády listů“, je nejstarší japonskou antologií poezie. Byla sepsána v letech 770-800 n. l. a obsahuje asi 4 500 básní pocházejících z doby mezi 5. a 8. století n. l. „*Byly inspirovány ponejvíce přírodními jevy a vyznačují se jak prostotou výrazu, tak hlubokým lyrismem, a jsou pokládány také za cenný pramen informací o starobyklých náboženských představách a citech i o tradičním šintoistickém způsobu života.*“⁶⁴ Tématicky se tedy dotýkají každodenního života, citové bolesti i radosti, zvyků, starých legend a přírodních jevů. Autory těchto básní jsou lidé pocházející z nejrůznějších vrstev obyvatelstva – od císařů přes dvorní básníky, kněze šintoistických svatyní až po sedláky.⁶⁵ Mezi největší básníky sbírky patří Kakinomoto no Hitomaro.⁶⁶

Kromě básní vztahujících se k období Asuka a k počátku období Nara, jsou v Manjóšú zachovány i skladby mnohem starší, které pochází ze 4. století n. l. Sbíрка je rozdělena do dvaceti knih nazvaných *maki* (svitky).

Toto významné dílo nejde jednoduše klasifikovat, protože sbírka obsahuje velmi různorodé básně, ať už po stránce obsahové nebo technické.

Je velice těžké najít i kvalitní a úplný překlad Manjóšú do jiných jazyků. Jako jedna z mála byla tato kniha vydána kompletně v českém jazyce, kde se autor snažil o zachycení japonského nazírání na svět a uchopení hluboké citovosti v jednot-

⁶³ Srov. Kraemerová, A. Šintó. In: KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. (ed.) *Základy asijských náboženství II.: taoismus, konfucianismus, (neo)konfucianismus v Koreji, šintoismus, islám ve východní a jihovýchodní Asii*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova 2005. Str. 113-114

⁶⁴ WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita 2002. Str. 379

⁶⁵ Srov. Tamtéž. Str. 379

⁶⁶ O jeho původu není téměř nic známo. Různé legendy vypráví, že byl nalezcem objeveným pod stromem. Rod Kakinomoto je však znám jako stará jamatská rodina. Členové rodiny byli pravděpodobně obřadními pěvci. Srov. *Manjóšú: deset tisíc listů ze starého Japonska I*. 1. vyd. Praha: Brody 2001 (přel. Líman, A.) Str. 13

livých básních. V úplném znění byla vydána i v angličtině, ale překlad měl spíše informativní formu.⁶⁷

Báseň na cestu velvyslanci do Číny:

*„Od času bohů,
z pokolení na pokolení
předáváme si víru,
že říše Jamato je zemí
božských vládců,
šťastným místem
pod ochranou duše slov.
Jak to víme? Z úst současníků
i ze starých zkazek,
každý to na vlastní oči vidí.*

*Naše zem je plná lidí
a ze všech si náš dobrý Pán,
druh slunka na Nebi a
vtělený bůh, vybral právě tebe,
syna z domu,
jenž spravuje Nebeskou říši.
Tvým darem je příkaz z císařské vůle,
s ním se dej k hranicím Číny.*

*Až se vydáš na cestu,
všechna mocná božstva,
jež sídlí kol břehů
i na širém moři,
aby tam vládla vodní pláni.
povedou příd' tvé lodi
a všichni mocní bohové Nebe a Země,
na prvním místě Velký duch Jamata,
snesou se z výšin nebeské klenby,
aby nad tebou drželi ochrannou ruku.*

*Až splníš své poslání
a budeš se vracet domů,
mocní bohové opět uchopí
příd' tvé lodi do vznešených rukou
a povedou tě přímo do přístavu jak
po černém laně, napjatém z mysu Čika
až na břeh posvátné zátoky Ótomo.
Šťastnou cestu a brzký návrat!“⁶⁸*

⁶⁷ Srov. *Manjósú: deset tisíc listů ze starého Japonska I.* 1. vyd. Praha: Brody 2001 (přel. Líman, A.) Str. 8; 13; 28

⁶⁸ Tamtéž. Str. 323-324

3.3.3 Semmjó

Kniha představující císařské výnosy, které byly považovány za vyjádření vůle žijících božstev.⁶⁹

3.3.4 Engišiki

Ceremoniář z období 901-923 n. l. je souborem administrativních nařízení, dvorských zákonů a pravidel etikety. Soubor získal název díky sestavování, které bylo započato na začátku éry Engi. Dokončen byl až roku 927. K vyhlášení zákoníku však došlo až v roce 967. „*Ironií bylo, že po tak dlouhé době většina nařízení a pravidel shrnutá v tomto spisku už byla příliš zastaralá a těžkopádná, aby byla uplatňována.*“⁷⁰

3.3.5 Norito

Jedná se o starodávné modlitby a formule psané v dnes již obtížně srozumitelné japonštině. Tyto modlitby byly recitované kněžími při šintoistických obřadech. Texty norito byly zachovány ve sbírce Engišiki a patří k nejstarším zachovaným písemným památkám v japonštině. Texty byly pronášeny při obřadech vztahujících se k uctívání jednotlivých *kami*, při rituální očištění, při výročních slavnostech a i dnes má četba norita svou tradici. Než byl pořízen písemný záznam těchto modliteb, byly tradované ústně v rodech, které u císařského dvora zastávaly postavení strážců.⁷¹

⁶⁹ Srov. Kraemerová, A. Šintó. In: KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. (ed.) *Základy asijských náboženství II.: taoismus, konfucianismus, (neo)konfucianismus v Koreji, šintoismus, islám ve východní a jihovýchodní Asii*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova 2005. Str. 113

⁷⁰ Tamtéž. Str. 114

⁷¹ Srov. WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1.vyd. Praha: Libri 2006. Str. 112-113

4 Dnešní šintoismus a mytologie

V 19. a na počátku 20. století vznikla v Japonsku řada nových náboženských hnutí jako reakce na tehdejší společenské změny.⁷² Hledaly se proto způsoby, jak by se v nepřehledném náboženském prostředí upevnila dominance šintoismu. Řešením bylo prohlášení státního *šintó* za etické učení bez náboženského charakteru. Úcta ke svatyním, *kami* a zakladatelům japonského státu tak byla prohlášena za vlasteneckou povinnost každého člověka, od dětí až po starce – národní etika se stala důležitou součástí školních osnov.

Šintoismus nejvíce utrpěl rozpadem národních jistot po 2. světové válce. Mnoho lidí přestalo navštěvovat svatyně nebo odvádět milodary. *Šintó* také ustoupilo do pozadí díky stěhování obyvatelstva během posledních let. Lidé se začali shlukovat do měst a rolnický způsob života nahradil průmysl.⁷³

Určitý počet organizovaných stoupenců šintoismu však stále existuje, i když jejich řady nejsou nijak velké. Je odhadováno číslo nepřesahující půl milionu, což představuje asi půlku procenta z celkového počtu obyvatelstva.

V oficiálních statistikách se uvádí, že se k šintoismu hlásí přibližně 80% Japonců, ale i zároveň stejný počet buddhistů. Z toho vyplývá, že poměrně velkou část obyvatelstva můžeme označit jak za šintoisty, tak buddhisty. „*Soužití šintoismu s buddhismem (byť jsou to nauky zcela protichůdné) má v Japonsku tisíciletou tradici a navíc se většina Japonců nepokládá za ‚věřící‘, a tím méně za ‚věřící šintoisty‘.*“⁷⁴

Už ani slovo *šintó* nemá pro dnešní Japonce takový význam. Každý čas od času navštěvuje svatyně, aby se poklonil *kami*. Nejčastěji je to ve chvílích, kdy se v životě objeví nějaký problém či životní změna (smrt, zrození, nemoci, apod.).

⁷² Konec izolace Japonska. Uvolnění náboženského tlaku (zrušení systému povinné příslušnosti k buddhistickým chrámům, zrušení zákazu křesťanství) a první válečná tažení Japonska na Dálném východě (válka čínsko-japonská 1894-1895 a japonsko-ruská 1904-1905). Srov. EARHART, H. B. *Náboženství Japonska: mnoho tradic na jedné svaté cestě*. Praha: Prostor 1998. Str. 62-65

⁷³ Srov. EARHART, H. B. *Náboženství Japonska: mnoho tradic na jedné svaté cestě*. Praha: Prostor 1998. Str. 65-67

⁷⁴ JANOS, J. *Japonsko a Korea: dramatické sousednictví*. 1. vyd. Praha: Academia 2007. Str. 172

Takový člověk odchází na posvátné místo, aby se krátce pomodlil. Na určeném místě pak zavěsí dřevěnou destičku s napsaným přáním a vloží do připravené kasičky nějaké peníze.

V současnosti je v Japonsku obrovské množství šintoistických svatyní. Ve většině případů se jedná o svatyně lidového šintoismu. Přesný počet není zcela znám – jedná se až o miliony povětšinou malinkých svatyní. Na rozdíl od těchto neoficiálních svatyní je těch s vlastní samosprávou mnohem méně – asi 40 000. Jedna z nejoblíbenějších je Velká svatyně v Ise zasvěcená bohyni Amaterasu. Další velmi oblíbená svatyně je Meidži, která se nachází v centru Tokia. V tomto chrámu byl uctíván císař Meidži, podle kterého je pojmenovaná.

Tím, co si uchovalo svoji tradici, jsou stále oblíbenější šintoistické obřady, které se vztahují hlavně ke svatbám a k narození dítěte. Dne 15. listopadu se slaví *šičigosan* „svátek tří, pěti a sedmiletých dětí“. Každé z dětí příslušného věku, oděné v tradičních kimonech, přichází se svými rodiči do místních svatyní, aby jim božstva požehnala do budoucna. Bohužel v současné době děti znají mýty a bohy s nimi spojené pouze okrajově nebo vůbec. Dokonce i ve školách se dnešní děti o nejstarších kronikách téměř nic neučí.⁷⁵

Náboženským zvykem současného Japonska jsou poutě ke svatyním, při kterých jsou božstva prošena, aby pomohla studentům při přijímacích zkouškách na vysokou školu. Během přijímací zkoušky, ale i během zkouškových období přichází do svatyní řady studentů prosící za štěstí u zkoušky. Úspěšné absolvování školy je totiž předpokladem pro získání dobrého zaměstnání, ale i cestou k výhodnému sňatku. Sami studenti se připravují na zkoušky ze všech sil a každý získaný bod navíc je dílem *kami*. Bez jejich božské pomoci se tedy nemohou obejít.

Stejně jako dříve, tak i dnes jsou oblíbené místní výroční svátky a oslavy Nového roku. Nový rok je jedním z nejvýznamnějších a nejoslavovanějších výročních svátků v Japonsku a trvá několik týdnů. Přípravy začínají velkým úklidem koncem prosince. Úklidem se lidé snaží připravit své domovy na návštěvu *tošigami* – *kami* nadcházejícího roku. V této době se také konají ve svatyních očištění

⁷⁵ Srov. JANOŠ, J. *Japonsko a Korea: Dramatické sousednictví*. 1. vyd. Praha: Academia 2007. Str. 172-174

rituály, při kterých kněží vykonávají velké očisty, jimiž se snaží z lidí smýt „nečistotu“, která na nich během roku ulpěla. Když je dům uklizen, postaví se před vstupní bránu *kadu-macu* (tzv. borovice u brány) a nad vchod se zavěsí provaz z rýžové slámy s proužky bílého papíru. Doma se zřídí navíc ještě oltář, kam se přinášejí dary k počtě *toši-gami*. Součástí oslav je i rituální spálení starých talismanů, které během roku do sebe absorbovaly zlo a smůlu. Aby se z nich zlá síla opět nedostala ven, musí být obřadně spáleny. Poté si mohou lidé ze svatyní odnést talismany nové, které je budou v novém roce chránit. Na Nový rok jsou i dnes svatyně obklopeny zástupy lidí, ale pro většinu z nich je to první a zároveň i poslední návštěva v roce.

Dalším významnějším svátkem je tzv. „střídání ročních dob“, které se slaví 3. února. Tento den je považován za poslední den zimy a stejně jako svátek Nového roku je symbolem vyhnání zla a nečistoty. Během obřadu se metají hrsti sojových bobů do cesty zlým démonům a hlasitě se přitom volá: „S ďáblem ven, a štěstí sem!“ Tato forma obřadu má i dramatické ztvárnění. Speciálně pro tento den se zhotovují masky štěstí a masky rohatých ďáblíků sloužící právě pro tento účel. Během samotného obřadu vyhánění ďábla ze svatyně sbírají děti metané sojové boby jako amulet pro štěstí.⁷⁶

⁷⁶ Srov. EARHART, H. B. *Náboženství Japonska: mnoho tradic na jedné svaté cestě*. Praha: Prostor 1998. Str. 122-124; 130

Závěr

V jednotlivých kapitolách byla nastíněna obecná charakteristika japonského náboženství a kultury vycházející z tradiční mytologie. Celé japonské náboženství je spojením mnoha samostatných tradic v jednu posvátnou cestu. Hlavním prvkem této posvátné cesty byla po celé dějiny posvátnost *kami*. Tento kult je však postupně narušován změnami v životním stylu, a to hlavně změnou způsobu života. Zemědělství je postupně nahrazováno průmyslem. Po staletí hrála zemědělská činnost v Japonsku hlavní roli, a tak svátky, různé příběhy a vlastně celá praxe vážící se ke kultu *kami* začala postupně ustupovat do pozadí.

V současné době řada mladých lidí pracuje v továrnách, proto je pro ně velmi obtížné uchovat si tradiční cit pro někdejší způsob života. Pravidelné obřady jsou nahrazovány odpočinkem od každodenního života. Postupně také mizí i dříve oblíbené domácí oltáře.

I přes tuto skutečnost uctívání posvátných *kami* stále určitým způsobem pokračuje. „*Je zřejmé, že pro mnoho současných Japonců neznamená posvátnost kami totéž, co pro někdejší zemědělce v tradičních vesnicích. Pojem kami a praxe s kami spojená sice pokračuje, ale v poněkud pozměněné podobě.*“⁷⁷ Některá božstva, která byla spojována právě se zemědělstvím, byla nahrazena božstvy obchodního úspěchu – uctívání tak stále zůstává, mění se pouze jeho obsah.⁷⁸

Je zřejmé, že si Japonci některé formy duchovní praxe nadále uchovají a budou pokračovat v odkazu minulosti. Zatímco některá *kami* budou upadat, jiná se budou rodit podle potřeby společnosti. Japonské náboženství už nikdy nebude stejné jako dříve, přesto *kami*, předci, buddhové a další budou utvářet japonskou společnost.

I přes fakt, že je japonská tradice v současné době stále více vtlačována do pozadí, je třeba si uvědomit, „*že Japonci jsou jedním z mála moderních národů, které si souběžně s vědeckým a technologickým pokrokem zachovali v poměrně*

⁷⁷ EARHART, H. B. *Náboženství Japonska: mnoho tradic na jedné svaté cestě*. Praha: Prostor 1998. Str.166

⁷⁸ Srov. Tamtéž. Str. 165-167

živé podobě původní „primitivní“ obsahy své mysli, jež mají univerzální rysy nejstarší duchovnosti planety Země.“⁷⁹ A znát odkaz minulosti je základním stavebním kamenem japonské duchovní zkušenosti.

⁷⁹ LÍMAN, A. *Mezi nebem a zemí*. 1. vyd. Praha: Academia 2001. Str.120

Seznam použité literatury

ČERNÁ, Z. a kol. *Duchovní prameny života: stvoření světa ve starých mýtech a náboženstvích*. 2. vyd. Praha: Vyšehrad 1997. ISBN 80-7021-223-3.

EARHART, E. B. *Náboženství Japonska: mnoho tradic na jedné svaté cestě*. Praha: Prostor 1998. ISBN 80-85190-80-X.

ELIADE, M. *Dějiny náboženského myšlení IV*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh 2007. ISBN 978-80-7298-281-3.

ELIADE, M. *Mýty, sny a mystéria*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh 1998. ISBN 80-86005-63-1.

ELIADE, M., CULIANU, I. P. *Slovník náboženství*. 1. vyd. Praha: Český spisovatel 1993. ISBN 80-202-0438-5.

HALÁSZOVÁ, V. *Devět bran k tajemství hory Kóra: interpretace japonských náboženství*. 1. vyd. Praha: Academia 2006. ISBN 80-200-1441-1.

HILSKÁ, V. *Dějiny a kultura japonského lidu*. 1. vyd. Praha: Československá akademie věd 1953. ISBN nevedeno.

JANOŠ, J. *Japonsko a Korea: dramatické sousednictví*. 1. vyd. Praha: Academia 2007. ISBN 978-80-200-1503-7..

KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. (ed.) *Základy asijských náboženství II.: taoismus, konfucianismus, (neo)konfucianismus v Koreji, šintoismus, islám ve východní a jihovýchodní Asii*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova 2005. ISBN 80-246.0994-0.

Kodžiki: japonské mýty. 1. vyd. Bratislava: Cad press 2007 (přel. Krupa, V.) ISBN 80-85349-97-3.

LÍMAN, A. *Mezi nebem a zemí*. 1. vyd. Praha: Academia 2001. ISBN 80-200-0889-6.

LOPEZ, D. S. (ed.) *Religions of Japan in practice*. 2. series. Princeton: Princeton university press 1999. ISBN 0-691-05789-3.

Manjósú: deset tisíc listů ze starého Japonska I. 1. vyd. Praha: Brody 2001 (přel. Líman, A.) ISBN 80-86112-18-7.

REISCHAUER, E., CRAIG, A. M. *Dějiny Japonska*. 1. doplněné vyd. Praha: Lidové noviny 2000. ISBN 80-7106-391-6.

WINKELHÖFEROVÁ, V. LÖVENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. 1.vyd. Praha: Libri 2006. ISBN 80-7277-265-1.

WERNER, K. *Náboženské tradice Asie: od Indie po Japonsko*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita 2002. ISBN 80-210-2978-1.

Obrázková příloha

COLLCUTT, M., JANSEN, M., KUMAKURA, I. *Svět Japonska*. 1. vyd. Praha: Knižní klub 1997. ISBN 80-7176-459-0.

JANOŠ, J. *Japonsko a Korea: dramatické sousednictví*. 1. vyd. Praha: Academia 2007. ISBN 978-80-200-1503-7.

PHILIP, N. *Mýty a Legendy: příběhy z dávných časů*. 1. vyd. Praha: Knižní klub 2008. ISBN 978-80-242-2178-6

ROBERTS, J. M. *Ilustrované dějiny světa V.: dálný východ a nová Evropa*. 1. vyd. Praha: Knižní klub a Balios 1999. ISBN 80-242-0129-1.

WILSON, C. *Místa, kde se lidé setkávají s bohy*. 1. vyd. Praha: Knižní klub a Balios 1998. ISBN 80-7176-798-0

Seznam příloh:

Příloha I. – Chronologie dějin japonského náboženství

Příloha II. – Obrázková příloha

Příloha I. – Chronologie dějin japonského náboženství⁸⁰

Období:

Prehistorické (do 6.st. n. l.)

Položen základ japonské náboženské praxe – archaické *šintó*, uctívání *kami* (konání sezónních svátků a obřadů k zajištění úrody, počátek učení o božském původu císařského rodu).

Taika (645-710), Nara (710-784)

Silný vliv čínské kultury – období uvedení buddhismu, konfucianismu a taoismu do Japonska. Výraznější profilování *šintó*.

Heian (794-1185), Kamakura (1192-1333)

Období největšího rozkvětu japonského buddhismu. Vznik a rozvoj buddhistických sekt. Upevňování organizace *šintó*.

Muromači (1333-1568), Azuči-Momojama (1568-1600), Edo (1603-1868)

Zmítání země v občanských válkách – sjednocení Japonska pod vojenskou vládou rodu Tokugawů. Dochází k rozvoji měst a obchodu. Do Japonska je uvedeno křesťanství, které je nakonec zakázáno. Povinnost každé rodiny deklarovat příslušnost k jednomu buddhistickému chrámu.

⁸⁰ EARHART, E. B. *Náboženství Japonska: mnoho tradic na jedné svaté cestě*. Praha: Prostor 1998. Str. 173-174

Meidži (1868-1912), Taišó (1912-1926), Šówa (1926-1989), Hesei (od roku 1989)

Velký rozvoj průmyslu a vzdělávání. Konec povinné příslušnosti k buddhistickému chrámu. Šintó se na krátkou dobu stává státním náboženstvím. Zrušen zákaz křesťanství. Díky porážce Japonska ve 2. světové válce dochází k náboženské svobodě. Vznik nových náboženských hnutí a konec státotvorné funkce šintoismu. Prohloubení náboženské neurčitosti.

Příloha II. – Obrázková příloha

Mohylové období – Tato hrobka ve tvaru klíčové dírky je největší mohylovou hrobkou na světě. Je dlouhá 486 metrů a široká 305 metrů. Hrobka, pravděpodobně patřící japonskému císaři Nintokuovi, je trvale nepřístupná a přísně střežená.⁸¹

Nahoře: Figurky *haniwa* z vypalované hlíny, které byly umístovány podél japonských mohylových hrobek.⁸²

Vlevo: Tato soška je typickou *haniwou* válečníků nalezenou na hrobkách v oblasti Kantó.⁸³

⁸¹ JANOŠ, J. *Japonsko a Korea: dramatické sousednictví*. 1. vyd. Praha: Academia 2007.

⁸² Tamtéž.

⁸³ COLLCUTT, M., JANSEN, M., KUMAKURA, I. *Svět Japonska*. 1. vyd. Praha: Knižní klub 1997. Str. 43

Brána *torii* v šintoistické svatyni v Ise.⁸⁴

Další ukázka brány *torii* patřící ke svatyni Icukušima na ostrově Mijadžima. Svatyně je zasvěcena třem dcerám boha Susanooa.⁸⁵

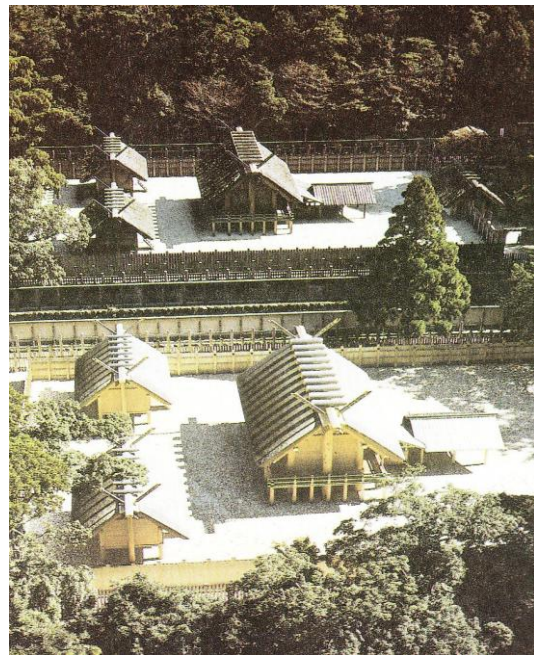
⁸⁴ WILSON, C. *Místa, kde se lidé setkávají s bohy*. 1. vyd. Praha: Knižní klub a Balios 1998. Str. 108

⁸⁵ ROBERTS, J. M. *Ilustrované dějiny světa V.: dálný východ a nová Evropa*. 1. vyd. Praha: Knižní klub a Balios 1999. Str. 71

Velká šintoistická svatyně v Izumu. Modlitby ke *kami* z této svatyně jsou považovány za zvláště účinné pro zdar manželství a úrody.⁸⁶

Pohled na vnitřní svatyni v Ise. Vstup do této části je povolen pouze kněžím a členům císařského rodu.⁸⁷

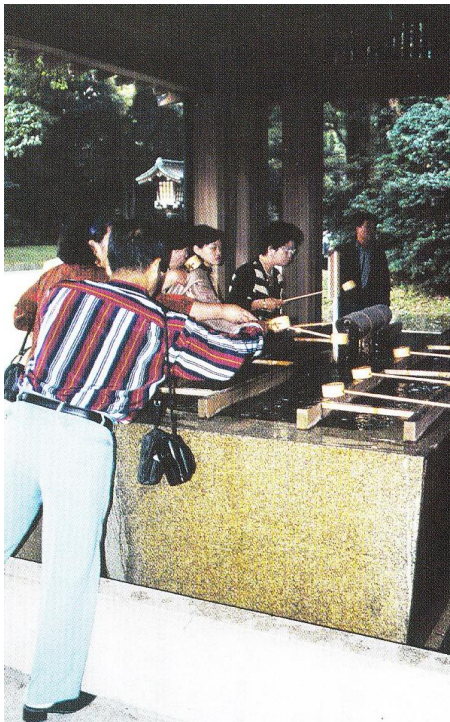

⁸⁶ COLLCUTT, M., JANSEN, M., KUMAKURA, I. *Svět Japonska*. 1. vyd. Praha: Knižní klub 1997. Str. 51

⁸⁷ Tamtéž. Str. 50

V šintoistické svatyni Jasukuni jsou uctíváni vojáci, kteří padli v bojích od počátku éry Meidži.⁸⁸

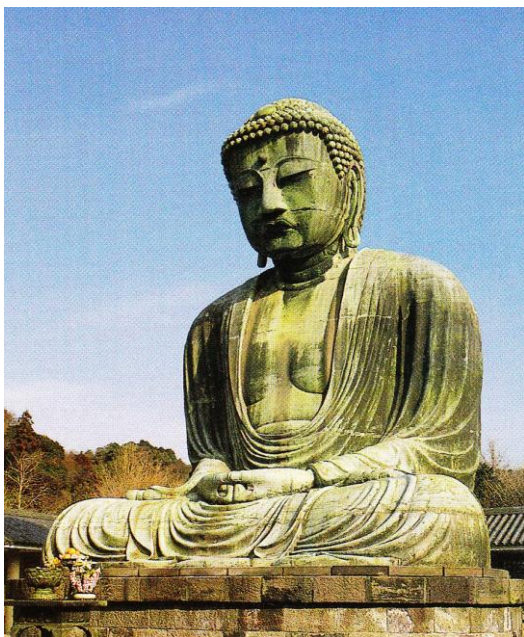

Nahoře: Prodej amuletů v šintoistické svatyni Meidži v Tokiu.

Vlevo: Symbolické opláchnutí rukou před vstupem do svatyně. Na obrázku návštěva šintoistické svatyně v Nikkó.⁸⁹

⁸⁸ JANOŠ, J. *Japonsko a Korea: dramatické sousednictví*. 1. vyd. Praha: Academia 2007

⁸⁹ Tamtéž.

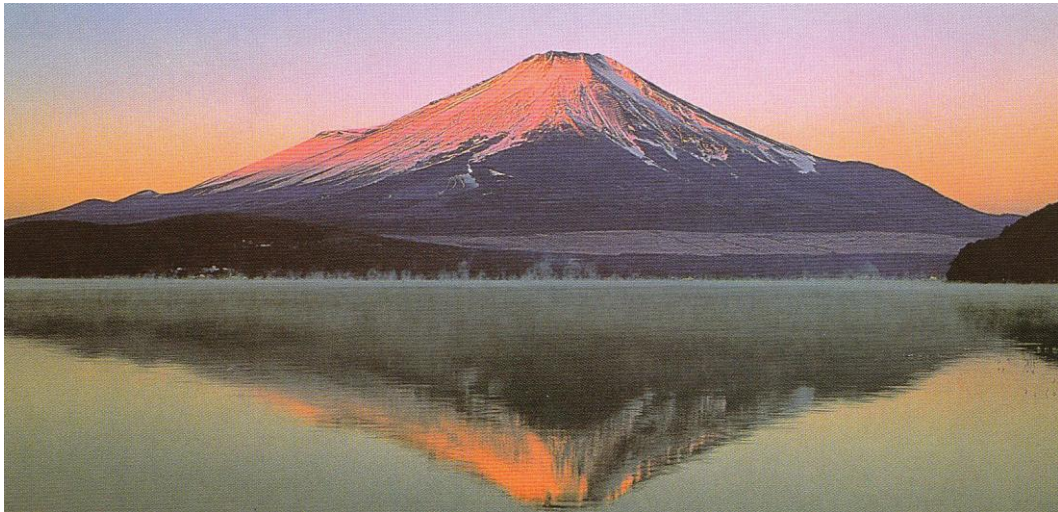
Velký Buddha v Kamakuře. Socha pochází z 12. století a je vysoká 14 metrů.⁹⁰

Buddhistický chrám Tōdaiži v Naře byl založen na počátku 8. století. V hlavní budově je umístěna bronzová socha Velkého Buddha. Chrám je dodnes hlavním sídlem buddhistické školy Kegon.⁹¹

⁹⁰ ROBERTS, J. M. *Ilustrované dějiny světa V.: dálný východ a nová Evropa*. 1. vyd. Praha: Knižní klub a Balios 1999. Str. 72

⁹¹ JANOŠ, J. *Japonsko a Korea: dramatické sousednictví*. 1. vyd. Praha: Academia 2007

Hora Fudži je nejvyšší horou Japonska. Je uctívána nejen šintoisty, ale i buddhisty, a proto zde najdeme mnoho různorodých chrámů a svatyní. Pro šintoisty je hora vtělením ducha přírody.⁹²

Manželská dvojice z mytologických příběhů – Izanagi a Izanami.⁹³

⁹² WILSON, C. *Místa, kde se lidé setkávají s bohy*. 1. vyd. Praha: Knižní klub a Balios 1998. Str. 109

⁹³ ROBERTS, J. M. *Ilustrované dějiny světa V.: dálný východ a nová Evropa*. 1. vyd. Praha: Knižní klub a Balios 1999. Str. 69

Japonský triptych z 19. století – bohyně slunce Amaterasu vychází z jeskyně.⁹⁴

Vyobrazení boha vod a bouří. Susano no Mikoto se chystá zabít draka.⁹⁵

⁹⁴ ROBERTS, J. M. *Ilustrované dějiny světa V.: dálný východ a nová Evropa*. 1. vyd. Praha: Knižní klub a Balios 1999. Str. 68

⁹⁵ PHILIP, N. *Mýty a Legendy: příběhy z dávných časů*. 1. vyd. Praha: Knižní klub 2008. Str. 123

Nahoře a vpravo: Oblíbený rodinný svátek *šičigosan* je přehlídkou krásných pestrobarevných kimon.⁹⁶

⁹⁶ JANOŠ, J. *Japonsko a Korea: dramatické sousednictví*. 1. vyd. Praha: Academia 2007

Abstrakt

NEUBAUEROVÁ, K. *Japonská mytologie – vybrané mýty, legendy a božstva*. České Budějovice 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky.

Vedoucí práce PhDr. Vít Erban.

Klíčové pojmy: Japonsko, mýtus, mytologie, mytologické proudy, *kami*/božstva, šintoismus, náboženská tradice, legendy, svatyně, rituální obřady, čistota.

Práce pojednává o japonské mytologii. Je rozdělena do čtyř částí. První část popisuje nejstarší kulturní a náboženský vývoj v Japonsku. Druhá kapitola má za úkol definovat japonské náboženství a základní pojmy s ním spojené. Předposlední část je věnována samotné mytologii, respektive mytologickým proudům v Japonsku. Součástí této kapitoly jsou nejstarší legendy z kroniky *Kodžiki* a nastínění dalších spisů, které o mytologii pojednávají. Čtvrtá část se zabývá současným chápáním náboženské tradice. V závěru práce je shrnut názor na současnou náboženskou praxi.

Abstract

NEUBAUEROVÁ, K. *Japanese mythology – choice myths, legends and deities*. České Budějovice 2010. Bachelor work.. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Philosophy and Religionistics. Work leader PhDr. Vít Erban.

Key words: Japan, myth, mythology, mythological trends, *kami*/deities, shintoism, religious tradition, legends, shrines, ritual ceremonies, cleanness.

This thesis, which focuses on the Japanese mythology, is divided into four chapters. First part describe oldest cultural and religious development in Japan. Second chapter have as one's task to define Japanese religion and fundamental terms connected with it. Semifinal part is devoted mythology, let us say mythological trends in Japan. Part of this chapters are oldest legends from chronicle *Kodziki* and adumbration of other documents which treat of mythology. Fourth part is concerned with contemporary comprehension of religious tradition. At the close work is lumped opinion of contemporary religious practice.